

ויקיפדיה

האינציקלופדיה החופשית

משתמש : Setreset (יצחק באום) מאי 2013

מתאר

- מהי ויקיפדיה
- אני וויקיפדיה
- כל אחד יכול לערוך: סדנת עריכה בעשר שניות
- מציאת מידע בוויקיפדיה
- אמינות ושקיפות
- ויקיפדיה העברית מול ויקיפדיה האנגלית, ומהי ויקימדיה
- חשיבות אינציקלופדית ומחיקת ערכים
- מאחורי הקלעים – איך זה עובד?
- זכויות יוצרים

מהי ויקיפדיה

ברוכים הבאים לוויקיפדיה!

ויקיפדיה היא מיזם רב לשוני לחיבור אנציקלופדיה שיתופית, חופשית ומהימנה, שכולם יכולים לערוך. כעת יש בוויקיפדיה העברית 145,486 ערכים.

- ויקיפדיה נכתבת כולה בהתנדבות
- כל עורך תורם על פי זמנו ותחומי העניין שלו

אני וויקיפדיה

■ דף המשתמש שלי

סדנת עריכה

- לחצו על "עריכה" בראש הדף או בצמוד לאחת הכותרות בתוך הדף
- שנו את הטקסט
- לחצו על "שמירה"

חיפוש מידע – ניווט בויקיפדיה

- חיפוש גוגל – לעיתים קרובות תוצאה ראשונה
- תיבת חיפוש – מנוע חיפוש פנימי
- קטגוריות
- פורטלים
- מאמר אקראי

אמינות

איך אפשר לסמוך על אנציקלופדיה שכל אחד יכול לשנות?

איך אפשר לסמוך על אנציקלופדיה שאף אחד אינו יכול לשנות?

אמינות - טענות נפוצות

- אין בקרה וכל אחד יכול לקלקל
 - ◀ יש בקרה מתמדת, וכל אחד יכול לתקן
- ויקיפדיה מכילה יותר טעויות ממקורות מסורתיים
 - ◀ מחקרים מראים שויקיפדיה אמינה במידה דומה
- אי אפשר לסמוך על ויקיפדיה כמקור
 - ◀ נכון. מומלץ לא לסמוך על מקור בודד משום סוג
- ויקיפדיה איננה נייטרלית
 - ◀ טענה המושמעת מימין ומשמאל המפה הפוליטית
- בשורה התחתונה: זה עובד!

אמינות - כלי התמודדות

■ כללי ויקיפדיה

◀ כל מידע צריך להיות מגובה במקור איכותי

◀ איסור על "מחקר מקורי"

◀ אם יש כמה דעות אמינות, להציג את כולן

◀ מחלוקות שלא ניתנות לפיתרון באמצעות

הכללים, מוכרעות בהצבעה

◀ שקיפות מלאה של הדיונים וההיסטוריה

אמינות - כלי התמודדות

■ מנגנוני בקרה

- ◀ בוטים – סימון עריכות בעייתיות
- ◀ מנטרים – קו ההגנה הראשון והעיקרי
- ◀ רשימת מעקב – בקרה על פי תחומי עניין
- ◀ מפעילי מערכת – הרשאות מחיקה, הסתרת מידע פוגעני, הגנת ערכים, חסימת משחיתים, חסימות טווח IP (שימוש במשורה)
- טרולים ו"משחיתים מבפנים" הם הבעיה הקשה ביותר להתמודדות

שקיפות

- כל הדפים בוויקיפדיה גלויים לכולם
 - ◀ כל הדפים ניתנים לחיפוש במנוע הפנימי
- היסטוריה מלאה של כל העריכות
 - ◀ לשונית "גרסאות קודמות"
- היסטוריה מלאה של כל הדיונים
 - ◀ ארכיונים

מיזמי ויקימדיה

ויקיפדיה
האנציקלופדיה החופשית

**ויקיפדיה
העברית**

WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia

**ויקיפדיה
האנגלית**

**WIKIMEDIA
COMMONS**

**ויקישיתוף:
איסוף קבצי
המדיה (תמונות,
סרטים, מוזיקה)
המשותפים לכל
המיזמים**

WIKIMEDIA

**קרן ויקימדיה:
היישות הראשית
כספים
תרומות
טיפול משפטי**

ויקימדיה

מטרתה של קרן ויקימדיה היא קידום חופש המידע.

“Wikimedia is a global movement whose mission is to bring free educational content to the world.”

ויקיפדיה
האנציקלופדיה החופשית

ויקיפדיה העברית \neq האנגלית

עברית	אנגלית	[מתוך הדף מיוחד:סטטיסטיקות]
5.3 מ'	375 מ'	דוברי השפה כשפת אם
4 מ'	500-1000 מ'	דוברים כשפה שניה
2,323	131,184	משתמשים פעילים
145,560	4,219,150	מספר ערכים
1 ל-37	1 ל-89	יחס ערכים לדוברים
1 ל-2300	1 ל-2900	יחס פעילים לדוברים
25	20	ממוצע עריכות לכל ערך

ויקיפדיה העברית \neq האנגלית

- **לכל מיזם אוטונומיה מלאה**
- **עקרונות הבסיס זהים: חופש, אמינות וכו'**
- **עם זאת בויקיפדיה האנגלית יש הרבה יותר כללים, וכולם בראשי תיבות**
- **רף החשיבות בעברית גבוה מבאנגלית**
- **הרבה יותר ערכים בנושאים יהודיים וישראלים**

חשיבות אנציקלופדית

- הכללים נמצאים ברענון מתמיד
- צריכה להיות לנושא הערך השפעה כלשהיא על מספר רב של אנשים
- ויקיפדיה איננה במה לקידום נושא כלשהו, חשוב ככל שיהיה
- החשיבות צריכה להיות מגובה במקורות אמינים

מחיקת ערכים

- רק למפעילי מערכת יש הרשאה למחיקת ערכים
- כאשר עולה האפשרות שלערך מסוים אין חשיבות אנציקלופדית:
 - ◀ הבליס מוחלטים – מחיקה מהירה
 - ◀ בדיקה מקדימה – מבחן גוגל
 - ◀ דיון חשיבות
 - ◀ אם כל אלו לא הבהירו חשיבות, פותחים בהצבעת מחיקה

קהילת ויקיפדיה העברית

- מאות כותבים קבועים
- אלפי כותבים מזדמנים
- מגיל 12 ועד גיל 80
- כל אחד תורם על פי זמנו ותחומי העניין שלו: כתיבה, תכנות, צילום, גרפיקה...
- נפגשת מספר פעמים בשנה
- יש מקום גם לכל אחד ואחת מכם

הישגים בולטים של ויקימדיה ישראל

- שינויי חקיקה בתחום זכויות היוצרים (דובר צה"ל)
- תערוכה נודדת על ויקיפדיה (הוצגה גם בכנסת)
- מיזמי "גלאם" שונים בישראל
- מיזם "פיקי ויקי" להעלאת חומרים ארכיוניים ביתיים
- יצירת גרסה בלתי-מקוונת של ויקיפדיה העברית
- אירוח הכנס העולמי ויקימניה 2011 בחיפה
- שיתופי פעולה בין ויקיפדיה והאקדמיה בישראל
- לכתיבת ערכים בוויקיפדיה כעבודות בקורסים

דפי שיחה

- סוגי דפים: דף ערך ("המרחב הראשי"), קטגוריה, משתמש, דפי מיזם ("ויקיפדיה"), ועוד...
- לכל דף יש דף שיחה צמוד, שבו דנים בתוכן הדף
- בכל דפי השיחה כל עריכה צריכה להיות מלווה בחתימה: ~~~~, גם אנונימים (הדיונים פתוחים)

דפי המיזם

- מזנון – דיונים על מדיניות ויקיפדיה
- דלפק ייעוץ – התייעצות בשאלות הנוגעות לויקיפדיה
- הכה את המומחה – שאלות בכל נושא שבעולם
- ◀ הכה את המומחה בנושאים מדעיים
- דף בקשות ממפעילים – לפעולות בהן נדרשת הרשאת מפעיל
- הסדנה לגרפיקה
- מיזמים – לדוגמה תחרות "מקצרמר למובחר"

מפעילי מערכת וביורוקרטים

- בויקיפדיה העברית 2300 עורכים פעילים, 120 מנטרים, 35 מפעילי מערכת, ו-3 ביורוקרטים
- ההרשאה למפעילי מערכת ניתנת בהצבעת אמון של רוב מוחלט (80-90%) של הקהילה, ובשיקול דעתו של ביורוקרט
- ביורוקרט נבחר באופן דומה, אך נדרש להיות עוד יותר בקונסנזוס
- מנטרים: החלטה של מפעיל מערכת אחד

זכויות יוצרים

קרון ויקימדיה פועלת למען כך שכל הידע יהיה
חופשי

למי זה חשוב?

■ לכולם – מי שיוצר, ומי שמתמש במידע או
מקור (סופרים, אקדמאים, עיתונאים,
מהנדסים...)

◀ למי שכותב עבור ויקיפדיה

◀ למי שמתמש במידע ותמונות מויקיפדיה

ויקיפדיה

האנציקלופדיה החופשית

זכויות יוצרים

- כל הטקסט והמדיה בוויקיפדיה ושאר המיזמים מתפרסמים ברשיון חופשי. כל שימוש, לרבות שימוש מסחרי וצבאי, מותר, **עם סייג**: כל שימוש צריך לאזכר את ויקיפדיה ושם היוצר. בעבר נפסקו קנסות
- מקפידים ביותר על זכויות יוצרים: בטקסט ובכל השאר
- איסור על העלאת תוכן מוגן בזכויות יוצרים
- "יש ספק אין ספק" – מוחקים את התוכן
- כללים מיוחדים לתוכן מוגן בשימוש הוגן
- ויקיפדיה עובדת עם משפטנים כדי להעריך אילו סוגי תוכן הם מוגנים, אילו חופשיים, ומהו שימוש הוגן

חוקי זכויות יוצרים

- נושא משפטי דינאמי במיוחד, נתון לעדכון מתמיד בהתאם לפסיקות
- כל תוכן באופן אוטומאטי מוגן בזכויות יוצרים, אלא אם הוגדר אחרת באופן מפורש בידי בעל הזכויות
- בעל זכויות היוצרים הוא באופן אוטומאטי יוצר היצירה (גם אם היצירה הוזמנה או נרכשה). נדרש אישור מפורש כדי להעביר את הזכויות

חוקי זכויות יוצרים

■ מה מוגן:

- ◀ יצירה – פסל, תמונה, טקסט, ועוד ...
- ◀ כל יצירה מוגנת בזכויות יוצרים כברירת מחדל, אלא אם הוגדר אחרת באופן מפורש בידי בעל הזכויות
- ◀ בעל זכויות היוצרים הוא יוצר היצירה, כברירת מחדל (גם אם היצירה הוזמנה או נרכשה). נדרש אישור מפורש כדי להעביר את הזכויות

חוקי זכויות יוצרים

■ מה לא מוגן:

- ◀ במרבית המדינות, כולל בישראל, זכויות היוצר פגות 70 שנה לאחר מות היוצר
- ◀ צילום של יצירה או יצירה נגזרת מוגנים כמו היצירה עצמה
- ◀ תמונות המוצגות במרחב ציבורי
- ◀ ניסוח ואופן הצגתן של עובדות הם מוגנים, העובדות עצמן לא

סוף דבר

**”דמיינו עולם שבו לכל אדם יש גישה
חופשית למכלול הידע האנושי. זה מה
שאנחנו עושים.”**

גיימי ויילס, מייסד ויקיפדיה – ראיון לסלאש דוט, יוני 2004